

Židé v Belgii

Historie

Židé přišli do Belgie ve 13. století. V roce 1261 byli vyhnáni z Brabantska. Brzy jim byl povolen návrat a na přelomu 13. a 14. století sem mířil proud emigrantů vyhnaných z Velké Británie. V letech 1348 – 50 proběhla vlna protizidovského násilí Bruselem, Antverpami a Leuvenem. V Antverpách se objevilo falešné obvinění ze znesvěcení hostie, načež byli Židé v Bruselu upalováni.

Znovu byli vyhnáni v roce 1550. Protože pokřtění Židé přispívali k rozvoji přístavu v Antverpách, mohli se vrátit i ostatní. Od 16. století jsou také v Antverpách Sefardé. Nalézala se zde také hebrejská tiskárna.

Od roku 1815 do roku 1830 byla Belgie součástí Nizozemí. Od roku 1831 byla Židům přiznána svoboda vyznání, všeobecné citění však bylo proti nim a získat belgické občanství bylo velmi obtížné, a proto zde žilo mnoho Židů se statutem cizince. V roce 1840 byla v Bruselu založena první reformní kongregace, v roce 1855 rabínský seminář a v roce 1859 bylo povoleno používání varhan v synagoze při bohoslužbě. V roce 1930 se počet Židů odhadoval na 45 tisíc. To bylo 0,56 % obyvatel Belgie. V letech 1933 – 40 vzrostl o 25 tisíc emigrantů.

2.světová válka

Pohled na to, jak německé úřady zacházely se Židy v Belgii během okupace odhalí, že je obtížné srovnat jejich politiku s německým programem systematicky vyhladit Židy.

Belgie byla rychle obsazena německou armádou 10. května 1940 při operaci Gelb a po osmnácti dnech kapitulovala. Paměťhodný je německý výsadek padákových myslivců na pevnost Eben Emael, největší pevnost v Evropě, s rozlohou čtyřiceti hektarů a stále funkční. I když kabinet emigroval do Londýna, kde založil prosperující vládu, král Leopold III., jako premiér vlády a velitel belgické armády, zůstal s lidem. Během následujících čtyř let Němci vládli prostřednictvím guvernéra generála Alexandra von Falkenhausena a civilní správu a administrativu vykonávala úřednická vláda.

Před válkou žilo v Belgii kolem 70 tisíc Židů. I s uprchlíky ze střední a východní Evropy, kterým nebylo dovoleno poznat Nový Svět. Některým se podařilo emigrovat tímto směrem, ale většina zůstala.

V okamžiku vypuknutí války žilo v zemi s devíti miliony obyvatel okolo 90 tisíc Židů. Mnoho z nich nebyli občané Belgie, ale uprchlíci z Německa, Rakouska a Polska. Většina Židů žila v Bruselu a Antverpách. Asi tři čtvrtiny byly podnikatelé a obchod s diamanty byl převážně v židovských

rukou. V období následujících měsíců mnoho Židů opouštělo zemi nebo bylo deportováno do sousední Francie, takže později zůstalo údajně jen 52-55 tisíc.

28. října 1940 jsou vyhlášeny první předpisy pro status Židů. Skrz řadu rostoucích příkazů, vyhlašovaných okupanty, byli Židé přetvořeni v nové společenské vyvrhele. Museli být zvláště registrovaní, byli vyloučeni z jistých sociálně-ekonomických a profesních oborů a museli mít své průkazy totožnosti označené Juif-Jood. Nemohli již déle navštěvovat různá veřejná místa, zábavní a společenské podniky. Také museli zřídit tak zvanou Asociaci Belgických Židů (AJB), která pod ustavičnými hrozbami zabírajících sil a ovládaný pro úmysl vytvořit tělo židovského národa a sloužící jako vynucení prostředníci efektivně prosazující protizidovská opatření. Byli přeskupeni do několika určitých měst a zvláště pro ně byl stvořen zákaz vycházení. Jejich majetek byl zablokován a obchody zabaveny. Od 27. května 1942 bylo požadováno, aby nosili rozlišovací znamení, židovskou hvězdu.

14. dubna v roce 1941 rozpoutali Protižidovská Liga a její pomocníci ve vlámském SS v Antverpách pogrom. Zničili 200 oken v židovských obchodech a vypálili dvě synagogy.

Židé hráli přední roli v protiněmeckém odboji. Jak jeden židovský historik později s pýchou napsal, Židé byli mezi prvními aktivní v hnutí odporu a ve všech formách sabotáže. Stovky se zúčastnily branného odporu. V jednom překvapivém případě z dubnu 1943, v otevřeném boji mezi židovskými partyzány a německým Polním četnictvem, mnoho Němců bylo zabito, zatímco partyzáni unikly bez ztrát. Uvnitř celkového protiněmeckého odboje byla ustanovená zvláštní Devátá židovská brigáda. Několik týdnů před osvobozením, sta židovských dobrovolníků odpověděly na výzvu odbojové organizace a zúčastnili se konečné, otevřené bitvy proti okupantům.

Jacob Gutfriend velel první židovskému teroristickému oddílu v zemi. Jeho členové zapalovali továrny, vykolejovali vlaky, útočili na čerpací stanice a vraždili německé, belgické a židovské informátory, kteří spolupracovali s režimem. Gutfreind a jeho manželka byli nakonec chyceni a deportováni do Osvětimi. Po válce se usadili v Izraeli.

Němci nebyli jediní, pro které představovali Židé hrozbu bezpečnosti. Při spojeneckém osvobození země provedla britská armáda zátah a internovala jako nepřátelské cizince 2 tisíce Židů, většinou německé občany.

V Bruselu 11. června 1942 Kancelář SS pro židovské záležitosti přijímala pořadí na deportaci z Belgie do Osvětimi. Počátkem srpna 1942 až do července 1944 bylo 25 tisíc Židů deportováno na východ. Nejvíce do Osvětimi, ale někteří i do ghett v Lodži, koncentračních táborů v Terezíně, Bergen-Belsen a jinam.

V listopadu 1942 zástupce německého ministerstva zahraničí v Bruselu oznámil, že někteří Židé byli deportováni na východ, a že další transporty budou následovat. Takto deportováni byli Židé bez belgického občanství, většinou Poláci, Češi, Němci, Rusové nebo osoby bez státní příslušnosti.

Podle některých válečných zpráv byli deportováni také na okupovaná sovětská území. V srpnu 1942 byli údajně dopraveni vlakem do pracovního tábora v jižním Rusku, kde pracovali na stavbě opevnění. Noviny v neutrálním Švýcarsku, kde byla vedoucí Židovská obec v Evropě, v říjnu oznámily, že transporty železnicí z Belgie a dalších západoevropských zemí nedávno přijel do Rigy a pokračuje dál.

Pozoruhodně mnoho Židů bylo osvobozeno od deportace. Kategoricky Němci vyňali ty, kteří byli občany Spojených Států Amerických, Británie a britských dominií nebo latinskoamerických států.

Německý vojenský guvernér von Falkenhausen reagoval na prosbu od belgického kardinála Van Roeyho a královny matky Elizabeth zprostit od deportace Židy s belgickým občanstvím. Vyjímkou bylo asi 800 provinilců, kteří odmítali nosit povinnou židovskou hvězdu nebo porušili jiné předpisy.

Během čtyř let nacistické okupace bylo s pomocí belgických kolaborantů shromážděno 25 631 Židů v koncentračním táboře v Mechelen (Malines). V letech 1942-44 bylo vypraveno 18 transportů, které je dopravily do Osvětimi a z nich jenom 1207 přežilo nelidské zajetí a dočkalo se osvobození. V Malines je Muzeum Holocaustu, postavené jako předpokoj smrti a soustředěný na celkovou deportaci a historii tzv. konečného řešení Židů v Belgii a v Evropě.

Po válce vydal Světový židovský kongres detailní zprávu Černá kniha nacistických zločinů proti židovským lidem, kde citují potvrzená svědectví, že Němci zabili 200 osob každý měsíc v internačním táboře Breendonck, který byl prý horší než Dachau a Buchenwald před válkou. Ten byl přeměněn z pevnosti do koncentračního tábora pro Židy a lidi označené písmenem I (osoby s nežádoucím návratem). Vězňové tam byli také zabíjeni ve zvláštní plynové buňce. Dnes je Breendonck sotva zmíněný v literatuře.

Jako v případě dalších zemí se mění odhady židovských úmrtí za války. Vláda Spojených Států a Válečný výbor pro uprchlíky (WRB) vydaly zprávu, která patřila do americké obžaloby v hlavním Norimberském procesu, kolem 50 tisíc deportovaných Židů bylo zabito v Osvětimi-Březince v plynových komorách mezi dubnem 1942 a 1944.

Více méně shodně s tímto tak zvaný Angloamerický sbor vyšetřování oznámil v roce 1946, že v celkovém počtu 5,7 milionů evropských Židů, kteří zahynuli za války byli i belgičtí Židé. Lucy Dawidowicz odhadovala, že 40 tisíc belgických Židů zemřelo během války, zatímco jiný židovský historik Gerald Fleming, odhadoval jejich počet na 26 tisíc.

Zpráva od Německé vládní agentury z roku 1977 přidružené k Mezinárodní komisi Červeného kříže oznámila, že mezi 4. srpnem 1942 a 31. červencem 1944 bylo deportováno celkem 25 557 Židů, z nich se vrátilo po válce 1 271. Raul Hilberg, přední historik, napsal ve své studii z roku 1985, že zahynulo 24 tisíc a 40 tisíc Židů přežilo válku.

Historici Gerald Reitlinger a Jehuda Bauer se odvolávají na německé a belgické záznamy a oznámili že počet deportovaných byl 25 437 a 1 276 se vrátilo. Více než polovina židovského obyvatelstva přežila válku, říká Bauera Reitlinger poznamenává, že Belgie neztratila fakticky nikoho z rodné židovské populace.

Historici Hilberg, Bauer a Reitlinger se shodují, že daleko více Židů přežilo než zahynulo a méně než polovina počtu Židů zahynulo v plynových komorách v Osvětimi-Březince, shodují se Americké úřady a WRB.

Po válce zůstalo 5 tisíc Židů s belgickým občanstvím a 20 tisíc židovských uprchlíků. Jejich počet se za dva roky o 10 tisíc zvýšil. Od roku 1948 emigrovalo asi 4 tisíce lidí do Izraele.

Současnost

Většina Židů žije v Bruselu a Antverpách. Obě mají po 15 tisících členech. Menší obce jsou v Arlonu, Liege, Monsu, Ostende, Charleroi a Ghentu. Převládající směry jsou tradicionalismus a moderní ortodoxie, které jsou rovnoměrně rozdělené. Hlavním orgánem je CCOJB (The Comite de Coordination des Organisations Juives de Belgique)

Antverpy mají vnitřně soudržnou, a tradicionalistickou obec východoevropského původu. Příslušníci obývají zvláštní čtvrť a pracují zejména v diamantovém průmyslu. Je zde nejvíce ultra-ortodoxních Židů v Evropě a významná chasidská menšina. V Antverpách se nachází sedm židovských škol, protože je tu velký počet dětí a třicet synagog a domy, kde studují ultra-ortodoxní Židé.

Bruselská komunita je různorodější co do původu i charakteru, je více asimilovaná a jeví jen malý zájem o náboženství a tradiční židovskou kulturu. Je tady sídlo Světového židovského kongresu (WJC) a ústředí Evropské unie židovských studentů . V Bruselu se také nalézají čtyři školy a deset synagog, z toho jedna reformní a jedna sefardská. Zemský rabín Belgie je jmenován bruselskou obcí.

Obě komunity v minulých letech trpěly teroristickými útoky. V červnu roku 1980 byla v Antverpách napadena skupina školáků. Jeden byl zabit a sedmáct zraněno. V říjnu roku 1981 vybuchla bomba před sefardskou synagogou v městské diamantové čtvrti. Zabíla tři osoby a devadesát zranila, z toho mnohé vážně. V Bruselu v září roku 1982 při novoročních bohoslužbách střílel neznámý muž na Velkou synagogu.

V roce 1993 byl přibližný počet židovských obyvatel 31 800 , to je 0,32 % celkového počtu obyvatel.

Belgie ustanovila komisi k vyšetření osudu majetku zkonfiskovanému belgickým Židům , kteří zahynuli v době Holocaustu.

Komise je řízena bývalým guvernérem z Národní belgické banky Jeanem Godeauxem.

Zkoumá místo pobytu bankovních kont a jiných cenností, které někdy patřily židovské populaci

V sázce jsou miliony dolarů ve vkladech , které mohli pocházet ze samotných antverpských diamantů, které Nacisté uloupili židovským majitelům, když opustili Belgii.

Přibližně 100 tisíc Židů žilo v Belgii v roce 1940 , 20 tisíc z nich byli němečtí emigranti.

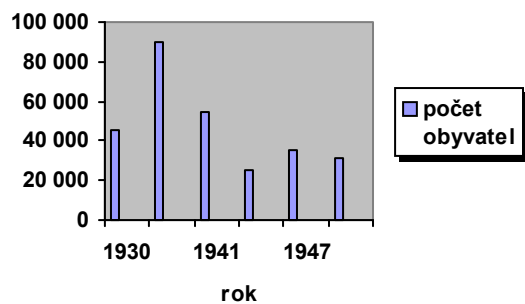
Belgická vláda se rozhodla prozkoumat své válečné archivy. Podobně postupují i jiné vlády a soukromé společnosti v Evropě. Mnoho z těchto postupů byli prováděny ve stopách rostoucího obvinění, že Švýcarsko sice zavřelo finanční linky nacistům, ale nevrátilo majetek na původní konta. Toto válečné obvinění způsobilo, že Švýcaři se chtějí dohodnout v nejbližších měsících.

Komise naplánovala spuštění své práce v září a vydání oficiální zprávy v lednu. Očekává , že skončí svůj úkol ve dvou letech a že bude pracovat v celkové jasnosti a průhlednosti. Začala zkoumat požadavky již vyslovenými rodinami obětí, ale zabývá se také pátráním po archivech, které jsou stále někde na ministerstvech

Pracuje ve spolupráci s belgickou částí Světové židovské restituční organizace, Bude mít pravomoc ke zkoumání záznamů vlády i soukromých finančních institucí. Ale usnesení komise vztahující se k možným majetkovým restitucím nebude stačit. To spadá pod soudní pravomoc belgických trestních orgánů.

Vývoj počtu obyvatel

Rok	Počet obyvatel
1930	45 000
1940	90 000
1941	55 000
1945	25 000
1947	35 000
1993	31 800

Seznam literatury: Nicholas de LANGE, (1996) Svět Židů
internet: Mark WEBER, Belgium and its Jews During
the War
-, Belgium under the German Occupation of
1940-1942: Setting the Nazi Trap for the
Jewish Community